

Sprawa T-43/02

Jungbunzlauer AG przeciwko Komisji Wspólnot Europejskich

Konkurencja — Porozumienia, decyzje i uzgodnione praktyki — Kwas cytrynowy —
Artykuł 81 WE — Grzywna — Artykuł 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 — Przepisanie
zachowania spółce zależnej — Zasada legalności kar — Wytyczne w sprawie metody
ustalania grzywien — Zasada proporcjonalności — Zasada *ne bis in idem* —
Prawo dostępu do akt

Wyrok Sądu Pierwszej Instancji (trzecia izba) z dnia 27 września 2006 r. . . . II - 3448

Streszczenie wyroku

- 1. Prawo wspólnotowe — Zasady ogólne prawa — Pewność prawa*
- 2. Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie
(rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03)*

3. *Konkurencja — Reguły wspólnotowe — Naruszenia — Zarzut naruszenia (art. 81 ust. 1 WE)*
4. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Rzeczywisty wpływ na rynek (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 1 A akapit pierwszy)*
5. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Waga naruszenia (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15)*
6. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Waga naruszenia (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2)*
7. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Waga naruszenia (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2)*
8. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2; komunikat Komisji 98/C 9/03)*
9. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Waga naruszenia (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2)*
10. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie — Kryteria — Waga naruszenia — Okoliczności łagodzące (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15; komunikat Komisji 98/C 9/03, pkt 3)*
11. *Konkurencja — Grzywny — Sankcje wspólnotowe i sankcje nałożone w państwie członkowskim lub w państwie trzecim za naruszenie krajowego prawa konkurencji (rozporządzenie Rady nr 17, art. 15)*

12. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Sankcje wspólnotowe i sankcje nałożone przez władze państwa członkowskiego za naruszenie krajowego prawa konkurencji*
(rozporządzenie Rady nr 17, art. 15)
13. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Ustalenie*
(art. 81 ust. 1 WE i art. 82 WE; porozumienie EOG, art. 53 ust. 1; rozporządzenie Rady nr 17, art. 15 ust. 2)
14. *Konkurencja — Postępowanie administracyjne — Poszanowanie prawa do obrony — Dostęp do akt*
(art. 81 ust. 1 WE; rozporządzenie Rady nr 17, art. 19 ust. 1)
15. *Konkurencja — Grzywny — Kwota — Uprawnienia dyskrejonalne Komisji — Kontrola sądowa*
(art. 229 WE)

1. Zasada legalności kar, która wynika z zasady pewności prawa, ogólnej zasady prawa wspólnotowego, stawia zwłaszcza wymóg, aby każde uregulowanie wspólnotowe było jasne i dokładne, w szczególności w przypadku gdy nakłada ono lub dopuszcza nałożenie sankcji, po to, aby zainteresowane osoby mogły poznać jednoznacznie swoje prawa i obowiązki, które z niego wynikają, i aby mogły w konsekwencji podjąć odpowiednie działania.

Zasadę tę — która stanowi część ogólnych zasad prawa wspólnotowego będących podstawą tradycji konstytucyjnych wspólnych dla państw członkowskich i która została wyrażona w różnych umowach międzynarodowych, w szczególności w art. 7 europejskiej konwencji praw człowieka, w związku między innymi z czynami zagrożonymi karą i karami przewidzianymi w prawie kar-

nym — muszą uwzględniać zarówno normy natury karnej, jak i szczególne instrumenty administracyjne nakładające lub dopuszczające nałożenie sankcji administracyjnych. Ma ona nie tylko zastosowanie do norm, które określają elementy składowe naruszenia, ale także do tych, które definiują konsekwencje wynikające z naruszenia tych norm.

W tym zakresie z art. 7 ust. 1 konwencji wynika, że ustawa musi jasno określać czyny zabronione i kary, którymi są one zagrożone. Warunek ten jest spełniony, jeśli zainteresowany na podstawie treści przepisu i w razie potrzeby na podstawie wykładni dokonanej przez sądy jest

w stanie określić, jakie działania i zaniechania grożą pociągnięciem go do odpowiedzialności karnej.

Z orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wynika, że art. 7 ust. 1 konwencji nie wymaga, aby przepisy, na których podstawie są nałożone sankcje, były tak dokładnie sformułowane, żeby konsekwencje, które mogą wynikać z naruszenia tych przepisów, dały się przewidzieć z całkowitą pewnością. Zgodnie bowiem z tą konwencją istnienie niedookreślonych pojęć w przepisie nie prowadzi koniecznie do naruszenia art. 7. W ten sposób pojęcie prawa w rozumieniu tego artykułu odpowiada pojęciu ustawy, które jest użyte w innych przepisach konwencji. Ponadto wiele ustaw nie zapewnia całkowitej precyzji i wiele spośród nich z uwagi na konieczność uniknięcia nadmiernego formalizmu i dostosowanie do zmian sytuacji posługuje się sformułowaniami mniej lub bardziej niedookreślonymi, a ich interpretacja i zastosowanie zależą od praktyki. Jednak każda ustawa musi spełniać określone wymogi jakościowe, a wśród nich między innymi wymóg dostępności i przewidywalności. Przyznanie przez ustawę uprawnień dyskrejonalnych nie jest sprzeczne z wymogiem przewidywalności, pod warunkiem że zakres i zasady wykonywania tych uprawnień są wystarczająco jasno określone z uwagi na uzasadnione interesy, które wchodzą w grę, w celu zapewnienia jednolitej

odpowiedniej ochrony przed arbitralnością. Wreszcie przy ocenie określoności użytych pojęć poza tekstem samej ustawy Europejski Trybunał Praw Człowieka bierze także pod uwagę utrwalone i opublikowane orzecznictwo.

Ponadto uwzględnienie wspólnych tradycji konstytucyjnych państw członkowskich nie pozwala na inną wykładnię zasady legalności kar jako ogólnej zasady prawa wspólnotowego.

(por. pkt 71–73, 75–81)

2. W dziedzinie konkurencji fakt, że przedsiębiorstwa nie mogą z góry dokładnie wiedzieć, jakiego rzędu grzywny Komisja nałoży w każdym przypadku, nie oznacza, że art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 narusza zasadę legalności.

W celu bowiem uniknięcia nadmiernego formalizmu normatywnego i umożliwienia dostosowania przepisu prawnego do okoliczności należy zezwolić na pewien stopień nieprzewidywalności w odniesieniu do sankcji, która może być nałożona za dane naruszenie. Grzywna, która może być nałożona

i której wahania pomiędzy jej minimalną i maksymalną wartością są wystarczająco ograniczone, może przyczynić się do skuteczności tej sankcji zarówno z punktu widzenia jej zastosowania, jak i jej siły odstraszałającej.

W tym zakresie Komisja nie dysponuje nieograniczonym i nadmiernym uznaniem w zakresie ustalania grzywien za naruszenia reguł konkurencji, ponieważ powinna ona przestrzegać granicy ustalonej na podstawie obrotu zainteresowanego przedsiębiorstwa. W szczególności górna granica w wysokości 10% obrotu osiągniętego przez przedsiębiorstwo jest rozsądna w świetle interesów, których broni Komisja, w przypadku naruszeń tego rodzaju co kartele. Ponadto ocena tego, czy grzywna, która może być nałożona na podstawie art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17, jest rozsądna, nie może być dokonana w odniesieniu do całkowitych wielkości, ale musi być zrelatywizowana w odniesieniu do obrotu podmiotu naruszającego prawo.

Podobnie Komisja ma obowiązek przestrzegać ogólnych zasad prawa, w szczególności zasady równości traktowania i proporcjonalności, jak też kryteriów

i metody obliczania, które ma ona obowiązek stosować przy ustalaniu kwoty grzywien.

W dodatku na podstawie kryteriów zawartych w art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 Komisja sama wypracowała powszechnie znaną i dostępną praktykę decyzyjną. Wprawdzie wcześniejsza praktyka decyzyjna Komisji nie wiąże sama w sobie Komisji przy ustalaniu kwoty grzywien, jednak w świetle zasady równości traktowania należącej do ogólnych zasad prawa, której przestrzega Komisja, nie może ona traktować porównywalnych sytuacji w różny sposób albo różnych sytuacji w taki sam sposób, chyba że takie traktowanie jest obiektywnie uzasadnione.

Poza tym w celu zapewnienia przejrzystości i zwiększenia pewności prawa względem zainteresowanych przedsiębiorstw Komisja opublikowała wytyczne, w których przedstawiła metodę obliczania, która wiąże ją w każdym rozpatrywanym przypadku.

Wreszcie zgodnie z art. 253 WE Komisja ma obowiązek przedstawić uzasadnienie, zwłaszcza w odniesieniu do wysokości

nałożonej grzywny i metody zastosowanej przy jej ustaleniu. To uzasadnienie powinno przedstawiać w sposób jasny i jednoznaczny rozumowanie Komisji, pozwalając zainteresowanym poznać motywów podjętej decyzji i ocenić celowość jej zaskarżenia do sądu wspólnotowego, a sądowi wspólnotowemu — dokonać ewentualnie jej kontroli.

działalność na drugą spółkę z tej samej grupy, dalsze istnienie spółki jako jednostki prawnej nie wyklucza w świetle wspólnotowego prawa konkurencji, że druga spółka staje się odpowiedzialna za czyny popełnione przez pierwszą spółkę.

(por. pkt 122, 132)

(por. pkt 82–91)

3. Artykuł 81 ust. 1 WE, który zakazuje przedsiębiorstwom między innymi zawierania porozumień lub uczestniczenia w uzgodnionych praktykach, które mogą wpływać na handel między państwami członkowskimi i których celem lub skutkiem jest zapobieżenie, ograniczenie lub zakłócenie konkurencji wewnątrz wspólnego rynku, jest skierowany do jednostek gospodarczych składających się z elementów materialnych i ludzkich tworzących całość, które mogą uczestniczyć w naruszeniu w rozumieniu tego przepisu.

Jeśli między chwilą popełnienia naruszenia a momentem, kiedy dane przedsiębiorstwo ma ponieść za nie odpowiedzialność, spółka odpowiedzialna za działalność grupy na rynku, na którym zostało popełnione naruszenie reguł konkurencji, przenosi swoją

4. Zgodnie z pkt 1 A akapit pierwszy wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS przy obliczaniu kwoty grzywny na podstawie wagi naruszenia Komisja uwzględnia między innymi rzeczywisty wpływ tego naruszenia na rynek, tam gdzie może to być zmierzone. Ten mierzalny wpływ kartelu na rynek należy uznać za dostatecznie wykazany, jeżeli Komisja jest w stanie przedstawić konkretne i wiarygodne dane, które wskazują z rozsądnym prawdopodobieństwem, że kartel miał wpływ na rynek.

Analiza wpływu kartelu na rynek musi bowiem pociągnąć za sobą oparcie się na pewnych założeniach. W tym kontekście Komisja musi między innymi przeanalizować, jaką cenę miałyby produkt w przypadku braku istnienia kartelu. Tymczasem przy analizowaniu przyczyn rzeczywistych zmian cen ryzykowne jest

przeprowadzanie czysto teoretycznych rozważań na ich temat. Należy wziąć pod uwagę obiektywną okoliczność, że ze względu na uczestnictwo w kartelu cenowym jego członkowie wyraźnie zrezygnowali z przysługującej im swobody konkurowania za pomocą cen. A zatem ocena wpływu, jaki wywarły czynniki inne niż ta dobrowolna rezygnacja członków kartelu, musi nieuchronnie opierać się na rozsądnym i niedającym ująć się w dokładnych kategoriach liczbowych prawdopodobieństwie.

gdy musi dowieść istnienia naruszenia jako takiego w przypadku kartelu niemającego na celu ograniczenia konkurencji. W celu uwzględnienia rzeczywistego wpływu kartelu na rynek wystarczy bowiem, że Komisja przedstawi „ważne powody przemawiające za jego uwzględnieniem”.

(por. pkt 161)

Nie można zatem, nie pozbawiając przy tym skuteczności kryterium z pkt 1 A akapit pierwszy wytycznych, które może zostać uwzględnione przy określaniu kwoty grzywny, zarzucić Komisji, że oparła się na rzeczywistym wpływie na rynek kartelu o celu antykonkurencyjnym, takim jak kartel cenowy czy kartel dotyczący limitów sprzedaży, chociaż nie mogła ująć tego wpływu w kategoriach liczbowych lub przedstawić wyrażonej liczbowo oceny w tej kwestii.

(por. pkt 151–155)

5. W dziedzinie konkurencji ciężar dowodu istnienia wpływu naruszenia na rynek właściwy, który spoczywa na Komisji, wtedy gdy uwzględnia go ona przy obliczaniu kwoty grzywny w oparciu o wagę naruszenia, jest mniejszy aniżeli ciężar dowodu, który ciąży na niej, wtedy

6. Przy określaniu wagi naruszenia w dziedzinie konkurencji należy uwzględnić zwłaszcza kontekst normalny i gospodarczy zarzucanego zachowania. W tym względzie w celu oceny rzeczywistego wpływu naruszenia na rynek Komisja jest zobowiązana do przyjęcia jako punkt odniesienia konkurencji, jaka normalnie istniałaby w przypadku braku naruszenia.

Z jednej strony wynika z tego, że w przypadku karteli cenowych należy stwierdzić — z odpowiednim stopniem prawdopodobieństwa — że porozumienia faktycznie pozwoliły zainteresowanym stronom na osiągnięcie wyższego poziomu cen od poziomu, jaki byłby praktykowany bez istnienia kartelu. Z drugiej strony wynika z tego, że w ramach swojej oceny Komisja musi uwzględnić wszystkie obiektywne warunki rynku właściwego, biorąc pod uwagę kontekst gospodarczy i ewentual-

nie normatywny. Ewentualnie należy uwzględnić istnienie „obiektywnych czynników gospodarczych”, wskazujących na to, że w ramach „wolnej konkurencji” poziom cen nie zmieniłyby się w taki sam sposób, jak w przypadku cen stosowanych w praktyce.

biorstw w rynku właściwym, który może stanowić wskazówkę co do rozmiaru tego naruszenia. Z drugiej strony wynika z tego, że ani jednej, ani drugiej z tych liczb nie należy przypisywać nieproporcjonalnie dużego znaczenia w porównaniu z innymi elementami oceny i w konsekwencji wymierzenie stosownej grzywny nie może być wynikiem zwykłego rachunku opartego na całkowitym obrocie.

(por. pkt 177–179)

7. Waga naruszenia reguł konkurencji musi zostać ustalona na podstawie licznych czynników, zwłaszcza takich jak szczególne okoliczności sprawy i jej kontekst, przy czym brak jest wiążącej lub wyczerpującej listy kryteriów, które bezwzględnie należy brać pod uwagę.

(por. pkt 213, 214, 227)

Podobnie wśród elementów oceny wagi naruszenia mogą znaleźć się — w zależności od przypadku — ilość i wartość towarów będących przedmiotem naruszenia oraz wielkość, a także siła gospodarcza przedsiębiorstwa i w konsekwencji wpływ, jaki może ono wywierać na rynek właściwy. Z jednej strony w celu wymierzenia grzywny można brać pod uwagę zarówno całkowity obrót przedsiębiorstwa, który stanowi wskazówkę, aczkolwiek przybliżoną i niedoskonałą, wielkości tego przedsiębiorstwa i jego siły gospodarczej, jak i udział zainteresowanych przedsię-

8. Jeśli chodzi o ustalenie kwoty grzywien, które mają zostać nałożone na różne przedsiębiorstwa, które uczestniczyły w tym samym naruszeniu reguł konkurencji, Komisja nie musi zgodnie z wytycznymi w sprawie ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS ustalać grzywien na podstawie obrotu uzyskanego przez każde zainteresowane przedsiębiorstwo na rynku właściwym, ale w przypadku wszystkich zainteresowanych przedsiębiorstw może zastosować jako punkt wyjściowy bezwzględną kwotę w zależności od charakteru naru-

szenia, a następnie dostosować ją do każdego zainteresowanego przedsiębiorstwa, biorąc pod uwagę rozmaite okoliczności.

(por. pkt 223)

9. Zasada proporcjonalności wymaga, aby akty wydawane przez instytucje wspólnotowe nie przekraczały granic tego, co jest stosowne i konieczne do realizacji wyznaczonego celu.

W przypadku obliczania grzywien waga naruszeń musi zostać ustalona na podstawie licznych czynników, przy czym żadnemu z nich nie należy przypisywać nieproporcjonalnie dużego znaczenia w porównaniu z innymi elementami oceny.

Zasada proporcjonalności oznacza w tej sytuacji, że Komisja powinna ustalić grzywnę proporcjonalnie do czynników uwzględnionych w ocenie wagi naruszenia i w tym celu musi ocenić te czynniki w sposób spójny i obiektywnie uzasadniony.

(por. pkt 226–228)

10. Punkt 3 tiret pierwsze wytycznych w sprawie metody ustalania grzywien nakładanych na mocy art. 15 ust. 2 rozporządzenia nr 17 oraz art. 65 ust. 5 traktatu EWWiS przewiduje obniżenie kwoty grzywiny z uwagi na okoliczności łagodzące, jeśli zainteresowane przedsiębiorstwo odgrywało „wyłącznie bierną rolę lub poszło w ślad za liderem w danym naruszeniu”.

Do okoliczności, które potwierdzają bierną rolę przedsiębiorstwa w kartelu, należą: znacznie rzadsze w porównaniu ze zwykłymi członkami kartelu uczestniczenie przezeń w zebraniach, jak również późne wejście na rynek, którego dotyczy naruszenie — niezależnie od długości trwania uczestnictwa w tym porozumieniu — czy ewentualne oświadczenia w tym przedmiocie złożone przez przedstawicieli podmiotów trzecich uczestniczących w naruszeniu. Ponadto „wyłącznie pasywna rola” uczestnika kartelu zakłada przyjęcie przez niego „postawy niezaangażowanej”, to jest brak z jego strony aktywnego uczestnictwa w opracowywaniu porozumienia lub porozumień antykonkurencyjnych.

Nie wystarczy zatem, że w niektórych okresach trwania kartelu lub w odniesieniu do niektórych porozumień w ramach kartelu zainteresowane przed-

siębiorstwo przyjmie „postawę niezaangażowaną”. W tym kontekście nie jest zgodne z bierną rolą podmiotu, który idzie w ślad za liderem i przyjmuje postawę niezaangażowaną, zwoływanie zebrań, proponowanie porządku zebrań i rozdawanie dokumentów w celu przygotowania zebrań. Takie inicjatywy wskazują na przychylną i aktywną postawę zainteresowanego przedsiębiorstwa w zakresie przygotowania, kontynuowania i kontroli kartelu.

Punkt 3 tiret drugie przewiduje obniżenie kwoty grzywny z uwagi na okoliczności łagodzące, np. niewykonanie w praktyce porozumień. W tej kwestii należy zbadać, czy okoliczności, na które wskazuje przedsiębiorstwo, potwierdzają, iż w okresie, w którym była ona stroną sprzecznych z prawem umów, faktycznie uchylała się od ich stosowania, praktykując na rynku zachowania zgodne z zasadami konkurencji.

Jednak okoliczność, iż dane przedsiębiorstwo, którego uczestnictwo w uzgodnieniach cenowych z jego konkurentami zostało wykazane, nie zachowuje się na danym rynku według ustaleń poczynionych z konkurentami, niekoniecznie musi być uwzględniona jako okoliczność łagodząca przy obliczaniu kwoty grzywny. Przedsiębiorstwo, które

— mimo uzgodnień z konkurentami — stosuje na rynku politykę mniej lub bardziej niezależną, może po prostu próbować wykorzystywać kartel dla swoich celów.

(por. pkt 251, 252, 254, 255, 257, 267–269)

11. Zasada *ne bis in idem* zabrania karania tej samej osoby więcej niż jeden raz za to samo bezprawne zachowanie się w celu ochrony tego samego interesu prawnego. Zastosowanie tej zasady jest uzależnione od spełnienia trzech kumulatywnych warunków, czyli identyczności okoliczności faktycznych, identyczności podmiotu, który popełnił naruszenia, oraz identyczności chronionego interesu prawnego.

A zatem w stosunku do przedsiębiorstwa mogą toczyć się równoległe dwa postępowania z powodu tego samego bezprawnego zachowania, a zatem mogą zostać na nie nałożone dwie sankcje, jedna przez właściwe władze zainteresowanego państwa członkowskiego, a druga przez władze wspólnotowe, w zakresie, w jakim te postępowania realizują odrębne cele, a naruszone normy nie są identyczne.

Wynika z tego, że zasada *ne bis in idem* tym bardziej nie może znaleźć zastosowania w przypadku, w którym z jednej

strony cele postępowania przeprowadzonego przez Komisję i kar przez nią nałożonych i z drugiej strony cele postępowania przeprowadzonych przez władze państw trzecich, oraz kar przez nie nałożonych w oczywisty sposób nie są identyczne. O ile bowiem w tym pierwszym przypadku chodzi o ochronę niezakłóconej konkurencji na terytorium Unii Europejskiej czy Europejskiego Obszaru Gospodarczego, o tyle w drugim przypadku celem jest ochrona rynku państwa trzeciego. Warunek identyczności chronionego interesu prawnego, który jest konieczny do zastosowania zasady *ne bis in idem*, nie jest w tym przypadku spełniony.

kartelowego państwa członkowskiego, to jest popełnione na terytorium wspólnotowym.

Jednak obowiązek uwzględnienia wymogu słuszności wynika z jednej strony ze ścisłej wzajemnej zależności krajowych rynków państw członkowskich i wspólnego rynku oraz z drugiej strony ze szczególnego systemu podziału pomiędzy Wspólnotę i państwa członkowskie kompetencji w zakresie postępowania w przedmiocie karteli na tym samym terytorium.

(por. pkt 290, 291)

(por. pkt 285–287)

12. Możliwość kumulacji sankcji wspólnotowej i krajowej będącej rezultatem dwóch równoległych postępowania, których dopuszczalność wynika ze szczególnego systemu podziału kompetencji pomiędzy Wspólnotą i państwami członkowskimi w dziedzinie karteli, z uwagi na odrębne cele poddana jest wymogowi słuszności. Wymóg słuszności oznacza, że ustalając kwotę grzywny na podstawie art. 15 rozporządzenia nr 17, Komisja ma obowiązek uwzględnić sankcje, które zostały już zastosowane wobec tego samego przedsiębiorstwa za ten sam czyn, jeżeli chodzi o sankcje za naruszenia prawa

13. Uprawnienie Komisji do nakładania grzywny na przedsiębiorstwa, które rozmyślnie lub przez zaniedbanie dopuściły się naruszenia postanowień art. 81 ust. 1 WE lub art. 82 WE, stanowi jeden z instrumentów przyznanych Komisji, aby umożliwić spełnienie nadanej jej przez prawo wspólnotowe misji nadzorczej. Misja ta obejmuje w sposób oczywisty obowiązek realizacji ogólnej polityki, mającej na celu stosowanie w dziedzinie konkurencji reguł ustalonych w traktacie i doprowadzenie do tego, ażeby zachowania przedsiębiorstw były z nimi zgodne.

Wynika z tego, że Komisja jest uprawniona do określenia poziomu wysokości

grzywien, tak aby wzmocnić ich działanie odstrasżające, w przypadku gdy naruszenia określonego rodzaju, mimo że ich niezgodność z prawem była stwierdzona od początku kształtowania wspólnotowej polityki w dziedzinie konkurencji, są wciąż stosunkowo częste ze względu na korzyści, jakie zainteresowane przedsiębiorstwa mogą z nich czerpać.

Odstraszenie, które jest celem Komisji, dotyczy zachowania przedsiębiorstw we Wspólnocie lub w Europejskim Obszarze Gospodarczym (EOG). W konsekwencji odstrasżające działanie grzywiny, która została nałożona na przedsiębiorstwo z powodu naruszenia przez nią wspólnotowych reguł konkurencji, nie może być ustalone jedynie w zależności od szczególnej sytuacji tego przedsiębiorstwa ani w zależności od przestrzeżenia przez nią reguł konkurencji ustanowionych w państwach trzecich znajdujących się poza EOG.

(por. pkt 297, 298, 300)

14. Jeśli Komisja zamierza oprzeć się na fragmencie tekstu odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów lub na dokumencie załączonym do tej odpowiedzi w celu ustalenia istnienia naruszenia w postępowaniu mającym na celu zastosowanie art. 81 ust. 1 WE, inne strony uczestniczące w tym postępowaniu muszą mieć możliwość zajęcia sta-

nowiska w kwestii tego środka dowodowego. W takich okolicznościach wspomniany fragment odpowiedzi na pismo w sprawie przedstawienia zarzutów lub dokument załączony do odpowiedzi stanowią materiał obciążający różnych uczestników naruszenia.

Zainteresowane przedsiębiorstwo musi wykazać, że wniosek, do jakiego doszła Komisja w decyzji, byłby inny, gdyby należało wyłączyć obciążający je środek dowodowy w postaci dokumentu, który nie został podany do wiadomości i na którym Komisja oparła swoje zarzuty wobec tego przedsiębiorstwa.

Jeśli chodzi o niepodanie do wiadomości dokumentu odciążającego, to zainteresowane przedsiębiorstwo musi tylko wykazać, że jego nieujawnienie mogło mieć wpływ na przebieg postępowania i treść decyzji Komisji na jego niekorzyść. Wystarczy, że przedsiębiorstwo wykaże, że mogło wykorzystać ten dokument w obronie na swoją korzyść, to znaczy że jeśli miałoby możliwość powołać się na niego w postępowaniu administracyjnym, to mogło wskazać elementy, które nie były zgodne z wnioskami wyprowadzonymi na tym etapie przez Komisję, i w konsekwencji mogło w jakikolwiek sposób wpłynąć na ocenę dokonaną przez Komisję w decyzji — przynajmniej jeśli chodzi o wagę i czas trwania zachowania, które jest mu zarzucane — a w konsekwencji

na wysokość grzywny. W tej sytuacji istnienie możliwości, że nieujawniony dokument mógł mieć wpływ na przebieg postępowania administracyjnego i treść decyzji Komisji, może być wykazane dopiero po wstępnym zbadaniu niektórych środków dowodowych, które wskazują, że w świetle tych środków dowodowych nieujawnione dokumenty mogły mieć znaczenie, którego nie należało lekceważyć.

(por. pkt 343, 344, 351)

15. Jeżeli badanie podniesionych przez dane przedsiębiorstwo zarzutów co do zgodności z prawem decyzji Komisji nakładającej na nie grzywnę za naruszenie wspólnotowych reguł konkurencji nie wykaże żadnej niezgodności z prawem, Sąd nie ma potrzeby skorzystać z nieograniczonego prawa orzekania celem obniżenia kwoty tejże grzywny.

(por. pkt 386)